

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Jiřího Zemánka a soudců Ludvíka Davida (soudce zpravodaj) a Vojtěcha Šimíčka ve věci ústavní stížnosti stěžovatele **V. P.**, zastoupeného JUDr. Miroslavem Jirákem, advokátem, AK se sídlem v Kladně, Saskova 1961, proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 28. 4. 2016 č. j. 29 Co 115/2016-145, za účasti **Městského soudu v Praze** jako účastníka řízení, takto:

- I. Usnesením Městského soudu v Praze ze dne 28. 4. 2016 č. j. 55 Co 115/2016-145 bylo porušeno právo stěžovatele na spravedlivý proces zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a vlastnické právo podle čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.**
- II. Toto rozhodnutí se proto ruší.**

Odůvodnění:

I.

1. Dne 18. 7. 2016 byla Ústavnímu soudu doručena ústavní stížnost ve smyslu čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“) a ustanovení § 72 a násl. zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“). Stěžovatel se jí domáhá zrušení výše citovaného usnesení Městského soudu v Praze, neboť má za to, že jím bylo porušeno jeho právo na spravedlivý proces a soudní ochranu ve smyslu čl. 36 a násl. Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a podle čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod („Úmluva“).

2. V ústavní stížnosti a příloh k ní připojeným vyplývá, že usnesením Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 18. 12. 2015 č. j. 41 Nc 3531/2009-103 byl zamítnut návrh stěžovatele na zastavení exekuce. Stěžovatel přitom návrh odůvodnil tak, že doposud neměl o vedení exekuce žádné informace, protože mu nebylo doručeno rozhodnutí o jejím nařízení a ani rozhodnutí nalézacího soudu. Exekuce je navíc vedena pro dluh, který neexistuje, nevznikl a ani nikdy vzniknout nemohl. Stěžovatel je totiž již od roku 1994 držitelem průkazu ZTP/P. Jako držitel tohoto průkazu měl podle ustanovení § 31 a příloh číslo 2 a 3 vyhlášky Ministerstva práce a sociálních věcí č. 182/1991 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení a zákon České národní rady o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení, mimo jiné nárok na bezplatnou dopravu spoji místní veřejné hromadné dopravy [poznámka Ústavního soudu: od 1. 1. 2012 je nárok na bezplatnou dopravu obsažen v § 36 zákona č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a o změně souvisejících zákonů (dále jen „zákon č. 329/2011 Sb.“)]. Na tuto zákonnou úpravu navazuje také Tarif

Pražské integrované dopravy vydaný Regionálním organizátorem Pražské integrované dopravy (který je příspěvkovou organizací hlavního města Prahy), jenž držitelům průkazů ZTP/P rovněž přiznává nárok na bezplatnou přepravu v provozu Pražské integrované dopravy. Držitelem průkazu ZTP/P (který byl stěžovateli v pravidelných intervalech obměňován) je přitom stěžovatel nepřetržitě od roku 1994, kdy mu byl přiznán invalidní důchod. Z uvedených důvodů tedy stěžovatel nemohl jezdit bez platného jízdního dokladu v pražské městské hromadné dopravě, neboť takový jízdní doklad nikdy ani nepotřeboval. Oprávněnému (Dopravní podnik hlavního města Prahy, a. s.) tak nemohlo vůči stěžovateli nikdy vzniknout právo na jízdné a ani na smluvní pokutu. Podle stěžovatele je tak v jeho věci dán důvod pro zastavení exekuce v souladu s ustanovením § 268 odst. 1 písm. h) zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „o. s. ř.“), protože exekuce je nespravedlivá a je v rozporu s dobrými mravy. Stěžovatel přitom nemohl uplatnit své námitky proti oprávněnosti vymáhané pohledávky v nalézacím řízení, protože o průběhu nalézacího řízení nebyl nijak informován. Veškerá doručení písemností proběhla fikcí a následně mu byl ustanoven opatrovníkem justiční čekatel, který však byl ve věci nečinný, řízení se aktivně neúčastnil a práva ani oprávněné zájmy stěžovatele nehájil. Nalézací soud nečinil ani všechny potřebné kroky ke zjištění jeho faktického pobytu. Jediné vysvětlení pro skutečnost, že při kontrole byl černý pasažér ztotožněn jako stěžovatel, je zneužití rodného listu stěžovatele, který v rozhodném období ztratil.

3. Obvodní soud pro Prahu 5 se s těmito námitkami stěžovatele neztotožnil. V řízení podle něj bylo prokázáno, že doručování písemností, včetně doručování písemností soudním exekutorem, proběhlo řádně dle tehdy platných právních předpisů. Ostatní námitky proti oprávněnosti vymáhané pohledávky bylo možné uplatnit jen v nalézacím řízení. Není přitom podle obvodního soudu přípustné přezkoumávat nalézací řízení z hlediska (ne)přípustnosti výkonu rozhodnutí s odkazem na § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř.

4. K odvolání stěžovatele bylo usnesení nalézacího soudu ústavní stížností napadeným usnesením Městského soudu v Praze potvrzeno. Městský soud zejména zdůraznil, že námitky stěžovatele spočívající v tvrzení, že vykonávané rozhodnutí (exekuční titul) je nesprávné, nelze v rámci exekučního řízení zohlednit. Soud je totiž při výkonu rozhodnutí vázán pravomocným vykonatelným rozhodnutím vydaným v nalézacím řízení. Exekuční řízení směřuje toliko k vymožení splnění již uložené povinnosti. Nelze v něm proto přezkoumávat věcnou správnost exekučního titulu. Výjimkou bude situace, kdy na základě řádných či mimořádných opravných prostředků dojde ke změně nebo odklizení exekučního titulu. K takové situaci ovšem v právě projednávaném případě nedošlo. V exekučním řízení podle městského soudu nemohlo být zohledněno ani údajně nesprávné ustanovení opatrovníka stěžovateli.

5. Stěžovatel však v řízení opakovaně namítal, že je držitelem průkazu ZTP/P a tvrzený dluh proto nikdy nemohl vzniknout. Nadto zdůrazňoval, že opatrovník ustanovený stěžovateli v řízení před nalézacím soudem nečinil nikdy žádný úkon v jeho prospěch, což nalézací soud rozporu s judikaturou Ústavního soudu toleroval [v této souvislosti stěžovatel odkazuje na náleží Ústavního soudu ze dne 16. 9. 2010 sp. zn. III. ÚS 1231/09 (N 196/58 SbNU 735)]. Nalézací soud navíc nikdy v řízení nečinil všechny potřebné úkony ke zjištění faktického pobytu stěžovatele. Přitom mohl například požádat o součinnost příslušný orgán o ověření, zda v místě trvalého pobytu stěžovatele někdo bydlí. K tomu stěžovatel uvádí, že v daném místě bydlel jeho bratr. Od bratra však

stěžovatel žádnou informaci o tom, že by se mu někdo snažil doručit dopis od soudu, neměl.

6. Podle názoru stěžovatele bylo rovněž možné, aby exekuční soud posuzující stěžovatelův návrh na zastavení exekuce tento posoudil jako žalobu pro zmatečnost, a to v souladu s ustanovením § 41 odst. 2 o. s. ř., podle něhož platí, že každý úkon posuzuje soud podle jeho obsahu, i když je nesprávně označen. Exekuční soudy rovněž přehlédly, že ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., zakotvující sběrný důvod pro zastavení výkonu rozhodnutí, musí v případech, jako je ten stěžovatelův, fungovat jako korektiv, který zabrání tak absurdním případům, jako se stalo právě ve stěžovatelově věci, že totiž proti těžce zdravotně postiženému občanu je uplatňována pohledávka za jízdné, od kterého je podle platných právních předpisů osvobozen.

7. Stěžovatel nikdy žádnou časovou jízdenku nepotřeboval, a tudíž ji ani nikdy neměl. S ohledem na množství svých údajných jízd bez jízdního dokladu se přitom stěžovatel domníval, že se stal obětí revizorů, kteří si o něm předávali informace a sepisovali na něj fingoaná hlášení (stěžovatel v této souvislosti odkazuje na několik článků z médií, podle nichž se revizoři právě takové činnosti v minulosti dopouštěli). Zarážející je v tomto ohledu už ta skutečnost, že stěžovatel měl být bez jízdního dokladu přistižen v poměrně krátké době v 15 případech na různých místech Prahy. Přitom však v předmětné době bydlel již v Kladně, odkud občas do Prahy skutečně cestoval, ovšem vybaven právě průkazem ZTP/P, aby prokázal právo na bezplatnou přepravu.

II.

8. K obsahu ústavní stížnosti si Ústavní soud vyžádal vyjádření účastníka i vedlejšího účastníka řízení. Městský soud v Praze pouze odkázal na obsah napadeného rozhodnutí. Dopravní podnik hl. m. Prahy, a. s., se postavení vedlejšího účastníka výslovně vzdal. Obvodní sou pro Prahu 5 ve svém vyjádření uvedl, že ústavní stížnost napadá postup soudu v nalézacím řízení a vykonávacímu soudu vytýká, že nepřezkoumával postup soudu nalézacího a nezhodnotil exekuci po přezkoumání nalézacího řízení v souladu s § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. jako nepřijatelnou. To by však bylo v rozporu s dosud platnou judikaturou, včetně rozhodnutí Nejvyššího soudu, která jsou citována v usnesení Městského soudu v Praze ze dne č. j. 29 Co 115/2016-145, proti kterému byla ústavní stížnost podána.

III.

9. Ústavní soud, dříve než přistoupí k meritornímu projednání ústavní stížnosti, zkoumá, zda tato splňuje všechny formální předpoklady podle zákona o Ústavním soudu. V dané věci je zřejmé, že Ústavní stížnost byla podána včas (§ 72 odst. 3 zákona o Ústavním soudu), stěžovatel byl řádně zastoupen (§ 30 odst. 1 zákona o Ústavním soudu) a ústavní stížnost je přípustná (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu); proto Ústavnímu soudu nic nebránilo v projednání věci, a to bez nařízení jednání, neboť by to nevedlo k dalšímu objasnění věci (§ 44 zákona o Ústavním soudu).

IV.

10. Ústavní soud ve své judikatuře opakovaně zdůrazňuje, že není součástí soudní soustavy, a nepřísluší mu proto ani právo vykonávat dohled nad rozhodovací činností obecných soudů [srov. např. nález sp. zn. III. ÚS 23/93 ze dne 1. 2. 1994 (N 5/1 SbNU

41)]. Do rozhodovací činnosti obecných soudů je oprávněn zasáhnout pouze tehdy, došlo-li jejich pravomocným rozhodnutím v řízení, jehož byl stěžovatel účastníkem, k porušení jeho základních práv či svobod chráněných ústavním pořádkem. Skutečnost, že se obecný soud opřel o právní názor (resp. o výklad zákona, případně jiného právního předpisu), se kterým se stěžovatel neztotožňuje, nezakládá ještě sama o sobě důvodnost ústavní stížnosti [viz kupř. nález sp. zn. IV. ÚS 188/94 ze dne 26. 6. 1995 (N 39/3 SbNU 281)]. Ústavní soud však na druhé straně opakovaně připustil, že výklad a následná aplikace právních předpisů obecnými soudy mohou být v některých případech natolik extrémní, že vybočí z mezí hlavy páté Listiny, jakož i z principů ovládajících demokratický právní stát, a zasáhnou tak do některého ústavně zaručeného základního práva. To je právě případ stěžovatele.

11. Ústavní soud v dané věci vycházel z nálezu ze dne 1. 11. 2016 sp. zn. II. ÚS 2230/16, týkající se stejného stěžovatele a obdobných skutkových okolností, byť v jiné věci.

12. V citovaném nálezu dospěl Ústavní soud k závěru, že oba soudy posuzující stěžovatelův návrh na zastavení exekuce neprovedly ústavně konformní výklad ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. („*Výkon rozhodnutí bude zastaven, jestliže výkon rozhodnutí je nepřipustný, protože je tu jiný důvod, pro který rozhodnutí nelze vykonat.*“) a v tomto směru nezohlednily ani relevantní judikaturu Nejvyššího soudu vážící se k „jinému důvodu“ podle citovaného zákonného ustanovení. Nejvyšší soud totiž výslovně připouští nevykonatelnost rozhodnutí též proto, že by výkon rozhodnutí znamenal popření základních principů právního státu (viz např. usnesení ze dne 18. 2. 2010 sp. zn. 20 Cdo 2131/2008 a usnesení ze dne 19. 2. 2013 sp. zn. 20 Cdo 1394/2012). V citovaných usneseních – řečeno obecně – dospěl k závěru, že bez ohledu na to, že povinný nepodal proti směnečnému platebnímu rozkazu námitky, je exekuce v daném případě v rozporu s procesními principy (majícími podklad v právu hmotném – konkrétně v trestním zákoně) i v rozporu s účelem výkonu rozhodnutí, neboť oprávněný docílil vydání exekučního titulu jednáním později kvalifikovaným jako trestný čin.

13. Podle názoru Ústavního soudu vysloveného v již shora citovaném nálezu již stávající soudní praxe vykládá a aplikuje ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. tak, že se použije pro odstranění zjevné nespravedlnosti i tehdy, kdy by výkon rozhodnutí byl dokonce v rozporu s principy právního státu. Jak k tomu totiž uvedl Ústavní soud (nález sp. zn. IV. ÚS 3216/14 ze dne 17. 12. 2015), „*zatímco důvody zakotvené pod písmeny a) až g) jsou důvody konkrétními, důvod uvedený pod písmenem h) je formulován všeobecně a jeho účelem je umožnit, aby výkon rozhodnutí byl zastaven i v jiných závažných případech, které pro jejich možnou rozmanitost nelze s úplností předjímat, resp. podrobit konkrétnímu popisu. Judikatura (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 1932/2005 ze dne 16. března 2006) vymezila, že z povahy věci (včetně logického požadavku srovnatelnosti jednotlivých důvodů zastavení výkonu) musí jít o takové okolnosti, pro které další provádění výkonu je způsobilé založit kolizi s procesními zásadami (byť mohou mít podklad v právu hmotném), na nichž je výkon rozhodnutí (jakožto procesní institut) vybudován, anebo je protichůdné účelu, který se jím sleduje, totiž zajistit (efektivní) splnění povinnosti, vyplývající z vykonávaného titulu.*“

14. Stěžovatel je osobou těžce zdravotně postiženou (pobírá invalidní důchod třetího stupně pro dětskou mozkovou obrnu ve spojení s praktickou slepotou, a je proto

držitelem průkazu ZTP/P) s nárokem na bezplatnou dopravu, což v daném řízení nebylo nijak zpochybněno. Nastala tak zcela absurdní situace, kdy je proti stěžovateli vedeno exekuční řízení, ačkoliv si soudy byly a být musely plně vědomy toho, že stěžovatel žádnou svoji právní povinnost nejen neporušil, nýbrž ani porušit nemohl.

15. Ústavní soud dospěl k závěru, že postup městského soudu (jakož i soudu obvodního) byl přepjatě formalistický, a to právě s ohledem na judikaturu citovanou shora, která evidentně připouští, aby i v řízení vykonávacím byla výjimečně zkoumána opodstatněnost hmotněprávního nároku, jehož vymožení (splnění) se vykonávacím řízením sleduje.

16. Vycházeje ze shora nastíněných východisek, dospěl Ústavní soud rovněž v dané věci k závěru, že oba soudy nesprávnou aplikací ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. porušily základní právo stěžovatele na spravedlivý proces dle čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 6 odst. 1 Úmluvy a logicky také jeho vlastnické právo podle čl. 11 odst. 1 Listiny (byť to stěžovatel výslovně nenamítá), neboť v dané věci dostatečně nezohlednily specifické a - podle přesvědčení Ústavního soudu - velmi jednoznačné okolnosti nyní projednávaného případu a smysl a účel naposledy citovaného procesního ustanovení. Z povahy postižení stěžovatele, jakož i z dokumentů, jež měly exekuční soudy k dispozici, totiž měly exekuční řízení zastavit pro existenci opakovaně zmiňovaného „jiného důvodu“. Ze shora citované judikatury přitom vyplývá, že užití ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. není podmíněno ani vyčerpáním řádných opravných prostředků v předcházejícím nalézacím řízení (tím méně tedy žalobou pro zmatečnost).

17. K bagatelnosti vymáhané částky v nyní projednávaném případě pak Ústavní soud uvádí, že z jeho ustálené judikatury vyplývá, že případný zásah v těchto věcech uplatňuje toliko v případech extrémního vybočení obecného soudu ze standardů, jež jsou esenciální pro zjištění skutkového základu sporu a pro jeho právní posouzení (srov. usnesení ze dne 5. 6. 2008 sp. zn. III. ÚS 2612/07 a další rozhodnutí v něm citovaná, dostupná na <http://nalus.usoud.cz>), což je v případě stěžovatele jednoznačně splněno.

18. Ze shora uvedených důvodů proto Ústavní soud ústavní stížnosti vyhověl (§ 82 odst. 1, odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu) a napadené usnesení Městského soudu v Praze zrušil (§ 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu).

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 18. dubna 2017

Jiří Zemánek
předseda senátu